

Examenul național de bacalaureat 2023
Proba E. b)

Limba și literatura slovacă maternă

Varianta 4

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

SUBIECTUL I

(45 de puncte)

Pozorne si prečítajte uvedené ukážky:

„Starý učiteľ Ľudovít Orfanides kráčal pomaly záhradou, ktorú z väčšej časti dopestoval sám. Kráčal bosý, s nohavicami vysúkanými pod kolená. Ranná rosa ho príjemne chladila a spolu s chôdzou mu pomohla rozprúdiť krv v stárnutých nohách. Tu i tam učiteľ zastal, nie však preto, aby si oddýchol. Predovšetkým skúmal, či sa ujali štepy na jablonkách, slivkách, hruškách i višniach. Jeho citlivé a ešte pevné prsty pohládzali zrasty šteпов, vosk a lyko. Usmieval sa a ticho prihovárал dozrievajúcim plodom, keď ich zľahka bral do rúk. Narábал s nimi opatrne, aby ich neodtrhol...

Starý, skoro sedemdesiatročný učiteľ Ľudovít Samuel Orfanides, povestný včelár a ovocinár, bol mužom strednej postavy. Z jeho vážnej, skoro prísnej, ale pri úsmeve úprimnej tváre sa dalo vyčítať, že skúsil a zažil mnohé strasti, útrapy a žiale rodinné i životné, ale iste aj nejaké rodinné či životné slasti, mnohé radosti pomológa a skrze svoju umnosť, vytrvalosť a nadšenie sa stal do určitej miery prírodou vladárom a pánom, čo mu okato zazlievali obidvaja miestni farári, katolícky Domanec a evanjelický Kreptúch. O tom sa však zmienime neskoršie, lebo teraz je pre nás potešením popísať tohto žoviálneho dobroprajníka, ktorého heslom bolo: „V záhrade vykonaná práca – stonásobne sa odpláca.“ Hlavu mal veľkú, okrúhlu, vlasy čierne, oči hnedé, obočie výrazné. Pod mäsitým, na vône citlivým nosom bujnели buditeľské fúzy, ktoré sčasti zakrývali zmyselné pery. Z uší, schovaných pod dlhými vlasmi, vykúkali iba ušnice. Brada vypuklá, ale nie vystupujúca. Telo dobré, mohutné, ale nie tučné. Aj teraz sa mohol bez ťažkostí predkloniť a obidvoma rukami dotknúť prstov na nohách, pravdaže bez ohnutia kolien. Na prvý pohľad by sa mohlo niekomu zdať, že je vždy napaprčený, že sa povýšenecky nadúva a že je aj veľmi prísny. Veď pozrite na jeho ruky, ako ich nervózne zatína v päst', ako si ich neustále zakladá za chrbát, alebo strká do vreciek. A tá tvár?! Prečo, kde a odkiaľ sa v nej vzalo to pohrdanie?! Ale veď to je všetko omyl! Nie je ani napaprčený, to je len nedočkavosť; nie je ani povýšenecký nadutý, to je len jeho zvyčajná náročnosť; nie je ani veľmi prísny, to je len jeho spravodlivosť! A prečo tak často zatína ruky v päst'? Lebo mu trpnu. Prečo ich strká do vreciek, alebo si ich zakladá za chrbát? Lebo si ich vo vreckách zohrieva, alebo za chrbtom ochladzuje a okrem toho práve tieto pohyby rúk sprevádzajú jeho intenzívne myslenie! Tento rétor, poet, filozof, včelár a ovocinár si práve zaumienil: „Navštívím ja veru svojho dobrého suseda Martina Pichandu ešte dnes, ba práve dnes, a to hneď teraz, lebo tam je muzika a plno rečí, a ja mám muziku a reči rád!“ [...]

O Samovi Pichandovi však treba povedať, že to bol tiež murár vyberaný. Robotu mal čistú a peknú. Neulieval sa, aj keď mohol, radšej druhému pomohol. „Sme ako tie včely,“ hovorieval, „iba robota nás spasí. Nič nám nezostáva len robiť, aby sme vyžili, ako sa patrí.“

Peter Jaroš – *Tisícročná včela*

A. Na základe informácií získaných z ukážky vypracujte na skúškový hárok nasledovné zadania:

1. V rozsahu 4 – 5 riadkov predstavte fyzický profil učiteľa Orfanidesa. **5 bodov**
2. Vyhľadajte tri vlastnosti Orfanidesa, ktoré na prvý pohľad sa zdá, že ho definujú, a jeho reálne vlastnosti, ktoré sa za nimi skrývajú. **6 bodov**
3. Vyhľadajte v texte päť záľub, ktoré dotvárali identitu/profil Ľudovíta Orfanidesa. **5 bodov**
4. Uveďte dôvody, pre ktoré sa Orfanides chystal navštíviť Martina Pichandu. **2 body**
5. Uveďte postavu zo slovenskej literatúry, ktorú vám pripomína postava učiteľa Orfanidesa. Odôvodnite svoj výber. **4 body**
6. V kontexte vyššie uvedeného textu vysvetlite vetu: „*stal sa do určitej miery prírodou vladárom a pánom*“. Je to podľa vás hyperbola, alebo nie. **3 body**

B. Zostavte text v maximálnom rozsahu 1 strany, v ktorom by ste vyjadrili svoj názor na nasledovné tvrdenie: „Nesúďte ľudí na základe prvého dojmu. Dajte tomu druhému šancu, spoznajte ho lepšie a až potom sa rozhodnite, či sa vám páči, alebo nie“. Pri argumentácii môžete vychádzať z myšlienok uvedených v úryvku z románu *Tisícročná včela* od Petra Jaroša, ako aj z vlastnej skúsenosti/ vlastného pozorovania.

Pri zostavovaní textu majte na zreteli nasledovné:

1. dodržanie témy a predstavenie dvoch argumentov, ktoré by podporili váš názor na danú problematiku, a z nich vyplývajúceho záveru, **15 bodov**
2. nadväznosť textu a logický sled informácií, **2 body**
3. členenie na úvod, jadro a záver, **1 bod**
4. dodržanie noriem súčasného spisovného jazyka, vzhľad a čitateľnosť textu. **2 body**

SUBIECTUL al II-lea (15 puncte)

„Učiteľ, ktorý je skutočne múdry, ti neponúka, aby si vstúpil do domu jeho múdrosti, ale skôr ťa vedie k prahu tvojej mysle.“ (Chalíl Džibrán)

„Každý, kto si spomína na svoje vzdelávanie, pamätá si učiteľov. Nie metódy a techniky. Učiteľ je srdcom vzdelávacieho systému.“ (Sidney Hook – americký filozof)

V rozsahu jednej strany zostavte slávnostný príhovor venovaný vášmu učiteľovi/ učiteľke pri príležitosti jeho/ jej životného jubilea.

- a. Obsahová stránka **8 bodov**
- b. Dodržanie náležitostí špecifických pre daný slohový útvar – 5 bodov; dodržanie noriem súčasného spisovného jazyka – 1 bod; vzhľad a čitateľnosť textu – 1 bod **7 bodov**

SUBIECTUL al III-lea (30 de puncte)

V Krátkom slovníku slovenského jazyka jednoduchý človek je definovaný ako jedinec, ktorý žije, zmýšľa jednoducho; svedčiaci o jednoduchosťi a je založený na jednoduchosťi. V rozsahu 3 – 4 strán napíšte esej na tému *Motív jednoduchého človeka v poviedke Do konca od Jozefa Gregora Tajovského*.

Esej bude koncipovaná s dôrazom na študované dielo. Pri vypracovávaní eseje majte na zreteli nasledovné požiadavky:

- zaradenie diela do príslušného literárneho smeru,
- uvedenie dvoch znakov daného literárneho smeru,
- stručná charakteristika hlavej postavy a uvedenie jej životného kréda/životného princípu,
- identifikovanie životných hodnôt, podľa ktorých žije a koná hlavná postava v danom diele,
- vlastný názor na danú tému/dané dielo.

- a. Obsahová stránka textu **22 bodov**
- b. Formálna stránka textu (členenie na úvod, jadro a záver – 1 bod, nadväznosť a logický sled informácií – 3 body, dodržanie noriem súčasného spisovného jazyka – 3 body, vzhľad a čitateľnosť textu – 1 bod) **8 bodov**